

Kostprijs high-techbedrijf 79 cent in 2000

Aart Evers en André van der Kamp

De berekende kostprijs van een kilogram melk op het high-techbedrijf van de Waiboerhoeve is 79 cent in 2000. In 1999 was de kostprijs nog 85 cent. Ondanks de vooruitgang is de doelstelling van 75 cent nog niet gehaald. In dit artikel komt de opbouw van de kostprijs aan de orde. Daarnaast worden enkele opvallende zaken kort besproken.

Het doel van het high-techbedrijf is het realiseren van een kostprijs per liter melk van 75 cent. Dit gebeurt met 70 tot 80 melkkoeien en een melkquotum van 800.000 kg melk. Het melken gebeurt met één automatisch melksysteem. De koeien verblijven het hele jaar in een ruime en welzijnsvriendelijke stal. De voederwinning van 22 hectare gras en 13 hectare snijmaïs gebeurt in loonwerk. De bedrijfsboer probeert het werk rond te zetten in 50 uur per week. De filosofie van het high-techbedrijf is door veel techniek een hoge arbeidsproductiviteit te behalen, zodat kostenverlaging mogelijk is.

Kostprijsopbouw

Zoals uit tabel 1 blijkt, vindt de kostprijsberekening van een kilogram melk plaats door de som van toegerekende en niet-toegerekende kosten te verminderen met de opbrengsten anders dan melk. Opbrengsten anders dan melk zijn voornamelijk omzet en aanwas, verkoop van voer en maïspremie. Tabel 1 laat ook een paar belangrijke bedrijfskengetallen zien. Daarnaast vindt een vergelijking tussen de kostprijs van 2000 en 1999 plaats.

Tabel 1 laat zien dat het aantal koeien op het high-techbedrijf met 5 is toegenomen. De melkproductie per koe stijgt 540 kg in 2000. Hierdoor is het melkquotum van 800.000 kg op 45.000 kg na volgemolken. In 1999 was de melklevering maar krap 665.000 kg. Meer vee aanhouden levert wel meer arbeidsuren op: in 2000 is 125 uur meer gewerkt. Een hogere melkproductie per koe is in 2000 niet zomaar tot stand gekomen. De voerkosten per kilogram melk stegen met 4 cent tot 18 cent. Oorzaak hiervan is het fors toegenomen krachtvoerconsumptie. In 1999 was de krachtvoeropname inclusief jongvee nog 3000 kg, in 2000 was dit meer dan 3800 kg.

Verdunningseffect

Meer melk leveren verlaagt de niet-toegerekende kosten. De vaste kosten voor grond, gebouwen, installaties en werk door derden worden over meer kilogrammen verdeeld. Behalve

deze kostenverlaging door verdunning zijn bepaalde niet-toegerekende kosten ook toegenomen. De gewijzigde posten zijn:

- Berekende arbeid: in 2000 werden meer uren gemaakt dan in 1999. Daarnaast is het uurtarief van de arbeid in 2000 hoger: f40,12 ten opzichte van f38,87 in 1999.

Tabel 1 Vergelijking kostprijs¹ (ct/kg melk) high-techbedrijf 1999 en 2000

	1999	2000
Algemene bedrijfsgegevens:		
Aantal melkkoeien	69	74
Aantal hectare	35	35
Melkproductie bedrijf	663.920	754.620
Melkproductie per koe	9.658	10.198
Melkproductie per ha	18.969	21.561
Aantal gewerkte uren	2.500	2.625
Voerkosten	14	18
Veekosten	7	7
Overige toegerekende kosten	3	2
Totaal toegerekend	24	27
Arbeid	15	14
Werk door derden	12	10
Werktuigen en installaties	19	17
Grond en gebouwen	18	16
Overig niet toegerekend	6	5
Totaal niet toegerekend	70	62
Totale kosten	93	90
Opbrengsten anders dan melk	8	11
KOSTPRIJS PER KG MELK²	85	79

¹ bedragen zijn afgerond

² door nieuwe grondslagen is de kostprijs van 1999 herberekend zodat vergelijking beter kan plaatsvinden

Een deel van het windbreekgaas is vervangen door een opblaaswand.

- Werktuigen en installaties: aanschaf van een automatisch drink- en krachtvoersysteem voor de jongveestal (f25.000), plaatsing van een voorselectieunit voor het automatisch melksysteem (f10.000) en aanschaf van een extra krachtvoersilo en een elektrische koeborstel (samen f20.000).
 - Gebouwen: vervanging van een deel van het windbreekgaas aan de melkveestal door een systeem met een opblaaswand (f20.000 aanbouw en f10.000 verwijderd).
- De post overige niet-toegerekende kosten is gedaald door lagere kosten voor energie, water en algemene kosten. Oorzaken van deze daling zijn behalve het verdunningseffect, ook de aanschaf van een energiezuiniger melksysteem en minder mest afvoeren.

Ruim zelfvoorzienend voor ruwvoer

Per saldo dalen de totale kosten in 2000 met 3 cent ten opzichte van 1999. Omdat de opbrengsten anders dan melk met 3 cent toenemen komt de uiteindelijke kostprijs over 2000 uit op 79 cent, dit is 6 cent lager dan in 1999. De forse stijging van de opbrengsten anders dan melk heeft een paar oorzaken. Ten eerste heeft het high-techbedrijf in 2000 een grotere en stabielere veestapel dan in 1999. Hierdoor is meer ruimte voor vee verkopen. In 1999 was de veestapel kleiner en nog in opbouw.

Verder is de ruwvoerpositie gunstiger dan in 1999: in 1999 was het bedrijf zelfvoorzienend voor ruwvoer, in 2000 is daarnaast een complete snede gras verkocht. Ook de voorraad

sniijmais is toegenomen door de hoge opbrengsten van 18 ton drogestof per hectare. Dat in 2000 het high-techbedrijf ruim zelfvoorzienend voor ruwvoer is komt natuurlijk ook voor een groot deel door de forse krachtvoergift, krachtvoer verdringt immers ruwvoer.

Vergelijking met de praktijk

Meer melk produceren op het high-techbedrijf leidt tot een lagere kostprijs. Of deze kostprijs kan concurreren met de praktijk laat tabel 2 zien. In deze tabel is de kostprijs van het high-techbedrijf vergeleken met een LEI-vergelijkingsgroep. Deze vergelijkingsgroep bevat praktijkbedrijven op kleigrond met een melkquotum van 600.000 tot 1.000.000 kg melk.

Tabel 2 laat zien dat het high-techbedrijf toch meer melk produceert met 16 koeien minder dan de vergelijkingsgroep. Het productieniveau van de koeien ligt ruim 2000 kg hoger dan bij de vergelijkingsgroep. De vergelijkingsgroep heeft 10 hectare meer grond en heeft een intensiteit die ruim 5000 kg melk per hectare lager is dan bij het high-techbedrijf. Het aantal arbeidsuren is bij de vergelijkingsgroep aanzienlijk hoger: 4800 uur ten opzichte van 2625 uur op het high-techbedrijf. De kostprijs per kg melk ligt op het high-techbedrijf 1 cent hoger. Dit komt vooral door de toegerekende kosten die 7 cent hoger uitpakken dan bij de vergelijkingsgroep. De niet-toegerekende kosten en de opbrengsten anders dan melk zijn lager dan bij de vergelijkingsgroep.

Tabel 2 Vergelijking kostprijs¹ (ct/kg melk) high-techbedrijf en LEI-vergelijkingsgroep

	Realisatie high-tech-bedrijf 2000	Vergelijkingsgroep LEI-bedrijven op kleigrond
Algemene bedrijfsgegevens:		
Aantal melkkoeien	74	91
Aantal hectare	35	45
Melkproductie bedrijf	754620	740020
Melkproductie per koe	10198	8150
Melkproductie per ha	21561	16400
Aantal gewerkte uren	2625	4800
Voerkosten	18	11
Veekosten	7	6
Overige toegerekende kosten	2	3
Totaal toegerekend	27	20
Bewerkingskosten waarvan:	41	42
- arbeid	14	27
- werk door derden	10	3
- werktuigen en installaties	17	12
Grond en gebouwen	16	20
Overig niet toegerekend	5	4
Totaal niet toegerekend	62	66
Totale kosten	90	86
Opbrengsten anders dan melk	11	8
KOSTPRIJS PER KG MELK	79	78
¹ bedragen zijn afgerond		

Verschillen nader bekeken

Uit tabel 2 blijkt dat er grote verschillen zijn tussen de kostenposten. De toegerekende kosten zijn veel hoger op het high-techbedrijf dan bij de vergelingsgroep. Dit komt vooral door de voerkosten. Deze zijn op het high-techbedrijf 7 cent hoger dan bij de vergelingsgroep. Dit is niet verwonderlijk bij een krachtvoeropname van meer dan 3800 kg per koe inclusief jongvee. Ook de veekosten zijn hoger. Mogelijk speelt een rol dat het high-techbedrijf met een gezondheidsprogramma meedoet waarbij verschillende dierziekten worden uitgebannen. Hiervoor zijn extra kosten voor entingen en bloedonderzoek nodig. De overige toegerekende kosten (kunstnест, zaaizaad, gewasbescherming) verschillen nauwelijks van de vergelingsgroep.

Lagere niet-toegerekende kosten

Bij de niet-toegerekende kosten doet het high-techbedrijf het beter. De arbeidskosten zijn 13 cent lager dan bij de vergelingsgroep. Dit komt vooral door automatisch melken en veel werk uitbesteden aan de loonwerker. Ondanks dat het high-techbedrijf nauwelijks eigen werktuigen heeft, zijn de kosten voor werktuigen en installaties hoger dan bij de vergelingsgroep. Dit komt door de hoge automatiseringsgraad van het high-techbedrijf. De voederwinning geheel uitbesteden aan de loonwerker leidt tot 7 cent hogere kosten voor werk door derden. Al met al zijn de bewerkingskosten op het high-techbedrijf slechts 1 cent lager dan bij de vergelingsgroep. Ondanks dat de bouwstijl van het high-techbedrijf niet goedkoop is en de dieren ruime ligplaatsen en veel loopruimte hebben, zijn de kosten voor grond en gebouwen 4 cent lager dan bij de vergelingsgroep.

Minder koeien (dus stalruimte) en minder grond per kg geproduceerde melk leiden tot lagere kosten voor grond en gebouwen. Ook leidt het pachten van alle grond op het high-techbedrijf tot lagere kosten. De opbrengsten anders dan melk zijn bij het high-techbedrijf 3 cent hoger. Reden hiervoor zijn vooral de voorraadtoename van het ruwvoer en de verkoop van een volledige maaisnede.

Zoeken naar evenwicht

In 1999 waren de toegerekende kosten redelijk laag op het high-techbedrijf, echter door de beperkte melklevering (weinig koeien en een lage melkproductie ten opzichte van het doel) werd de capaciteit van het bedrijf onvoldoende benut. In 2000 is de benutting van de capaciteit veel beter en komt veel dichterbij de buurt van de 800.000 kg melk.

Toch ligt de kostprijs vier cent van de doelstelling van 75 cent af. Belangrijkste oorzaken zijn de hoge voerkosten en de toegenomen arbeidskosten. Op deze twee posten is verbetering mogelijk. Belangrijkste uitdaging voor de toekomst is het verlagen van de krachtvoerkosten met behoud van de melkproductie op een niveau van 10.000 kg melk per koe. Deze uitdaging mag niet ten koste gaan van het welzijn en de gezondheid van de veestapel. Medio 2001 is een begin gemaakt met de rantsoenaanpassing zodat koeien meer ruwvoer opnemen en minder krachtvoer. Beperking van de arbeidstijd mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van werken. Het doel van het high-techbedrijf blijft melk produceren met een kostprijs van 75 cent per liter. Dit met een bedrijfsvoering waarbij met één automatisch melksysteem een melkquotum van 800.000 kg melk wordt volgemolken. Verlaging van de kostprijs van 2000 is mogelijk. Het vergt echter wel de nodige inspanning om het juiste evenwicht te vinden. Door externe kostenverhogende factoren, zoals BTW-verhoging, loonontwikkeling en inflatie, zal het behalen van de kostprijs van 75 cent een steeds grotere uitdaging worden.